

Un continent conquiert l'indépendance

La révolution des colonies anglaises en Amérique du Nord, la révolution française et l'émancipation de nombreux États européens eurent leur répercussion en Amérique du Sud, où l'Espagne et le Portugal possédaient d'importants territoires.

Dans les possessions espagnoles (en gris sur la carte ci-contre), la population était mélangée et sans cohésion aucune. D'abord, il y avait les Espagnols nés en Espagne. Avec le vice-roi, ils tenaient les rênes du gouvernement et possédaient la plupart des industries. Venaient ensuite les créoles, Blancs nés dans la colonie et dont les Espagnols se méfiaient, puis les métis (descendants de Blancs et d'Indiens); ils étaient méprisés par les Blancs; enfin venaient les Indiens et les esclaves noirs.

Depuis longtemps, l'Espagne exploitait au maximum ses possessions américaines. Elle avait interdit la création d'industries pouvant concurrencer les produits espagnols. Bref, elle s'efforçait de tirer de ses colonies le maximum de revenus.

En 1808, quand l'Espagne et le Portugal furent occupés par Napoléon, plusieurs révoltes éclatèrent : révolutions au Mexique, sous la conduite d'un prêtre : Hidalgo y Castillo; au Venezuela sous celle de Francisco Miranda. L'Argentine se déclara indépendante. Après le retour sur le trône du roi d'Espagne Ferdinand VII, toutes ces tentatives furent cruellement réprimées. Mais l'élan était donné. Soutenu par l'Angleterre, Simon Bolivar, membre de l'aristocratie créole de Caracas, quitta la Jamaïque en 1817 et débarqua au Venezuela qu'il parvint à conquérir, de même que la Colombie et l'Équateur (1819-1821).

Le Chili, sous le commandement de Bernardo O'Higgins, conquiert lui aussi l'indépendance (1818).

Quand Ferdinand VII voulut embarquer des troupes espagnoles à Cadix en 1820 pour les envoyer en Amérique, elles se mutinèrent. Les États sud-américains en profitèrent pour étendre leur pouvoir. Bolivar, assisté par un officier créole, Antonio José de Sucre, se rend au Pérou et en Bolivie. Entre-temps, le Mexique se détache de l'Espagne en 1821, et en 1822, le Brésil, sous la conduite de José Bonifacio de Andrada e Silva, se déclare indépendant du Portugal (territoires en violet sur la carte) et s'érige en empire.

En 1823, quand les puissances européennes conçoivent le projet d'intervenir à main armée dans les conflits, le président américain James Monroe proclame sa doctrine : « l'Amérique aux Américains ». Aujourd'hui encore, le principe de Monroe constitue la pierre angulaire de la politique étrangère américaine, bien qu'il n'implique plus, comme à l'origine, l'isolationnisme des États-Unis.

Toutes les tentatives qui furent faites pour unifier les États sud-américains sur le modèle des États-Unis d'Amérique du Nord échouèrent. De nos jours, l'Amérique du Sud ne compte pas moins de dix États distincts; l'Amérique centrale en compte six.

L'Amérique du Sud et quelques-uns des hommes qui jouèrent un rôle prépondérant dans les luttes pour l'indépendance.

A gauche : Hidalgo y Castillo (Mexique), Bernardo O'Higgins (Chili) et Antonio José de Sucre (Pérou, Bolivie).

A droite : Simon Bolivar (Venezuela, Colombie, Équateur, Pérou, Bolivie), José Bonifacio de Andrada e Silva (Brésil) et José de San Martín (Argentine, Chili, Pérou).

En gris : possessions espagnoles; en violet : territoires portugais; en jaune : territoires non colonisés.

HET ONSTAAN VAN DE ZUIDAMERIKAANSE STATEN

Na Waterloo kwam niet alleen in Europa, doch ook in Latijns Amerika het nationalisme op de voorgrond.

De kleuren op de kaart hiernaast duiden aan, hoe de heerschappij over Centraal- en Zuid-Amerika in het begin van de negentiende eeuw verdeeld was. De blauwgekleurde gebieden waren Spaanse bezittingen, de violetkleurige behoorden aan Portugal. Van de overblijvende streken werden sommige oorspronkelijk door andere Europese staten gekoloniseerd, terwijl de rest (geel gekleurd) nog niet door de blanken bezet was.

In de Spaanse bezittingen was de bevolking zeer gemengd; eenheid ontbrak. Allereerst waren er de in Spanje geboren Spanjaarden. Dezen, met de onderkoning aan het hoofd, hielden de teugels in handen en hielden toezicht op de meeste industrieën. Vervolgens waren er de Creolen, die weliswaar van Spaanse afkomst waren, maar in de Nieuwe Wereld geboren en opgevoed. Bij de Spanjaarden waren ze weinig in tel. De mestiezen van gemengde Spaans-Indiaanse afstamming, werden nauwelijks meegerekend. Ten slotte waren er nog de Indianen en de negerslaven.

Indien deze sociale verschillen niet hadden bestaan, waren de opstanden misschien vroeger gekomen, want Spanje had lange tijd zijn koloniën bijna uitsluitend ten voordele van het moederland geregeerd. Het had de ontwikkeling van industrieën of plantages, die Spaanse produkten concurrentie zouden kunnen aandoen, verboden; het had strenge beperkingen op de handel ingevoerd en er zich op toegelegd het geld als het ware uit zijn koloniën te persen. In 1808, toen Spanje en Portugal door Napoleon bezet werden, hadden reeds verscheidene revoluties plaatsgevonden. In Mexico onder de leiding van Pater Hidalgo y Castillo en Pater Morello en in Venezuela onder Francisco Miranda. Ook Argentinië had zich onafhankelijk verklaard. Nadat Ferdinand VII de Spaanse troon opnieuw in bezit had genomen, werden deze opstanden onderdrukt met een wreedheid die het signaal was voor nieuwe revoluties.

Met steun van Engeland verliet Simón Bolívar, die behoorde tot de Creoolse aristocratie van Caracas, in

1817 Jamaica en landde in Venezuela, dat hij tegelijk met Columbië en Ecuador veroverde (1819 - 1821). Toen Ferdinand VII, ondersteund door de Heilige Alliantie, trachtte uit Cadix versterkingen naar Zuid-Amerika te zenden, kwamen zijn troepen in opstand, en het Zuidamerikaanse volk maakte van deze gelegenheid dankbaar gebruik om met de veroveringen verder te gaan. Bolívar, bijgestaan door Antonio José, rukte op in de richting van Peru, terwijl José de San Martín, een Creools officier uit het Spaanse leger, van Argentinië naar Chili vertrok om zich bij hem te voegen. Onder hun leiding werd in 1821 de laatste Spaanse weerstand gebroken.

Intussen was Chili, met Bernardo O'Higgins als voornaamste bevrijder, erin geslaagd, in 1818 onafhankelijkheid te verwerven. In 1821 had Mexico met Spanje gebroken en in 1822 verklaarde Brazilië, onder José Bonifacio de Andrada y Silva, dat het voortaan niet meer aan Portugal zou behoren. Daar werd Don Pedro, de oudste zoon van de koning van Portugal, het nieuwe staatshoofd.

In 1823, toen de Heilige Alliantie overwoog, in de strijd tussenbeide te komen, kondigde de Amerikaanse president James Monroe zijn beroemde leer af: Amerika moest aan de Amerikanen behoren, en de Verenigde Staten zouden de tussenkomst van enig Europees land op welke plaats in de Nieuwe Wereld ook, slechts dulden, indien het daar reeds aan de macht was (zoals in Canada). Tot op de huidige dag is de Monroe-leer nog steeds een hoeksteen van de Amerikaanse buitenlandse politiek.

De pogingen, die kort na de Bevrijdingsoorlogen ondernomen werden om een unie van al de Latijns-Amerikaanse staten tot stand te brengen, hadden geen enkel resultaat. Op het ogenblik bestaat Zuid-Amerika uit niet minder dan tien afzonderlijke onafhankelijke staten, waarbij nog Brits, Frans en Nederlands Guyana dienen te worden gevoegd. Zelfs het kleine gebied van Midden-Amerika tussen de Mexicaanse grens en Columbia is in zes verschillende landen verdeeld.

Latijns Amerika en enkele van de mensen, die een leidende rol speelden bij de strijd voor de onafhankelijkheid. Links: Pater Hidalgo y Castillo, Bernardo O'Higgins en Antonio José de Sucre. Rechts: Simón Bolívar, José Bonifacio de Andrada y Silva en José de San Martín.

Globerama

HISTOIRE DES CIVILISATIONS MENS EN WERELD, VROEGER EN NU

CASTERMAN

HET AVONTUUR VAN MENS EN WETENSCHAP

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
allemand (International School, Cologne)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition, 1964

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1963 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.